

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
SZERVETLEN ÉS ANALITIKAI KÉMIA TANSZÉK

LEVEGŐSZENNYEZÉS VIZSGÁLÓLABORATÓRIUM

a NAT által NAT-1-0972/2008 számon akkreditált vizsgálólaboratórium

TELEPÍTETT EMISSZIÓ MÉRŐ RENDSZEREK KALIBRÁLÁSÁNAK TAPASZTALATAI

Kmecz Ildikó, Kőmíves József, Devecser Eszter, Sándor Tamás

A környezetvédelmi mérés és mintavétel aktuális kérdései
Budapest, 2012. május 22.

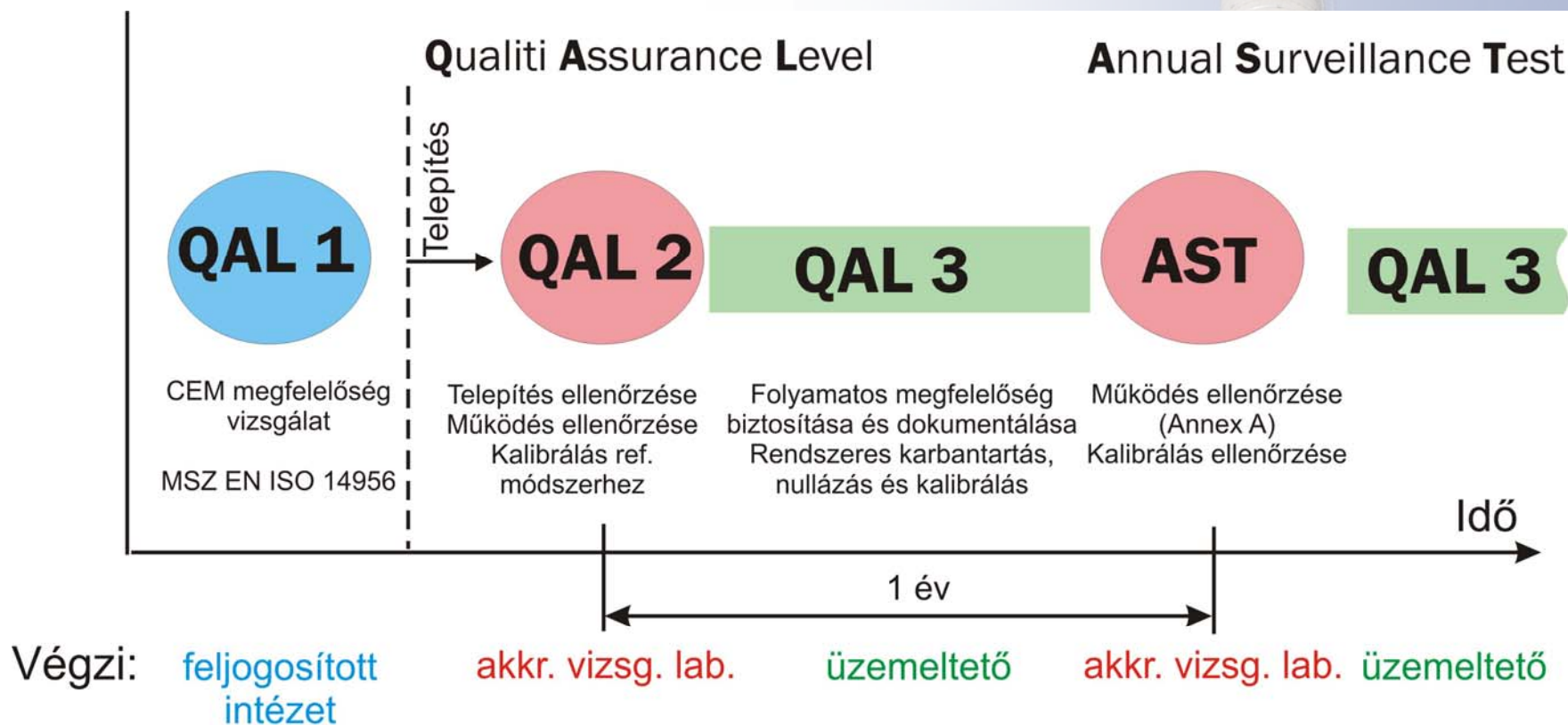

Az előadás vázlata

- A telepített mérőkészülékek minőségbiztosítása MSZ EN 14181 szerint.
- A telepített mérőkészülékek minőségbiztosításának jogszabályi háttere.
- Gyakorlati tapasztalatok a telepített mérőrendszerek MSZ EN 14181 szabvány szerinti összehasonlító vizsgálatai során:
  - regressziós egyenes meghatározása,
  - nyitott kérdések során alkalmazott megoldások,
  - gyakori hibák.

MSZ EN 14181: a minőségbiztosítás szintjei

QAL 1: a CEMs megfelelés vizsgálata

Célja: A telepített mérőkészülékek megfelelésének igazolása a teljesítmény jellemzőkre megfogalmazott követelmények és az eredő mérési bizonytalanság teljesülése szempontjából

Alkalmazott szabványok:

MSZ EN ISO 14956:2003

Az eredő mérési bizonytalanság meghatározásának elméleti alapjai

MSZ EN 15267-3:2007

A teljesítmény jellemzőkre vonatkozó követelmények és vizsgálati eljárásai

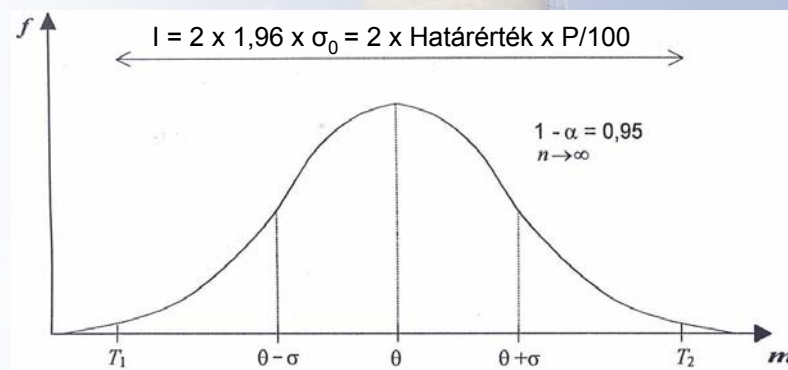
Eredő mérési bizonytalanság:

Légszennyező anyag	Hulladékégető	Nagytelj. tüzelő
	Határérték %-a (P)	
CO	10	(10)
SO ₂	20	20
NO _x	20	20
Szilárd anyag	30	30
TOC	30	
HCl	40	
HF	40	

A vizsgált teljesítmény jellemzők:

- válaszidő, kimutatási határ
- ismételhetőség (nullpont / beállított érték)
- vándorlás (nullpont / beállított érték)
- linearitás, zavaró hatások
- környezeti hőmérséklet függés
- minta nyomásfüggés, minta térfogatfüggés
- elektromos feszültségfüggés, reprodukálhatóság

95 %-os konfidencia intervallum:

MEGFELELŐSÉG: SIRA (UK) / TÜV (DE) Certificate

Terv: Európában egységesen elfogadott tanúsítás
EN 15267 szerint, kiépítése folyamatban

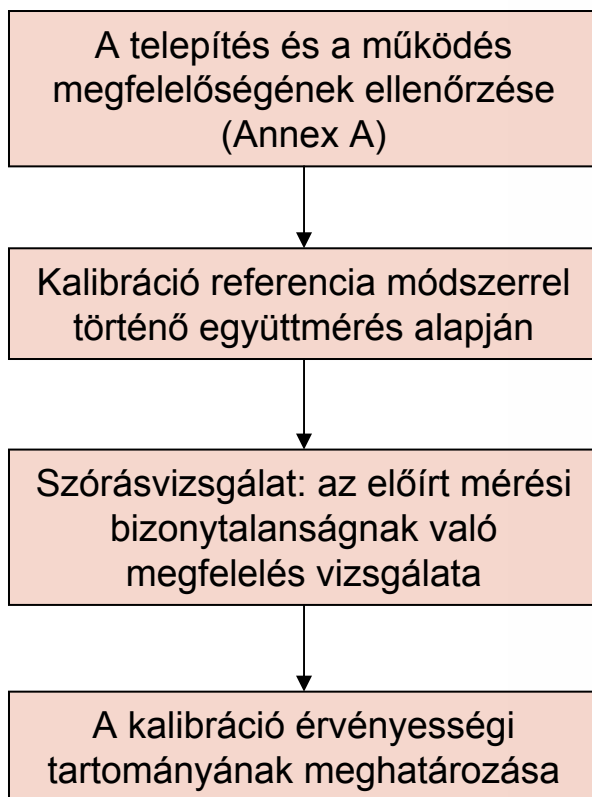

QAL 2: a CEMs kalibrálása

Gyakorisága:

- a mérőműszer telepítéskor, majd legalább 5 évente
- a technológia üzemelését érintő főbb változtatásokat követően
- a telepített mérőrendszer módosítását, főbb javítását követően

Lépései:

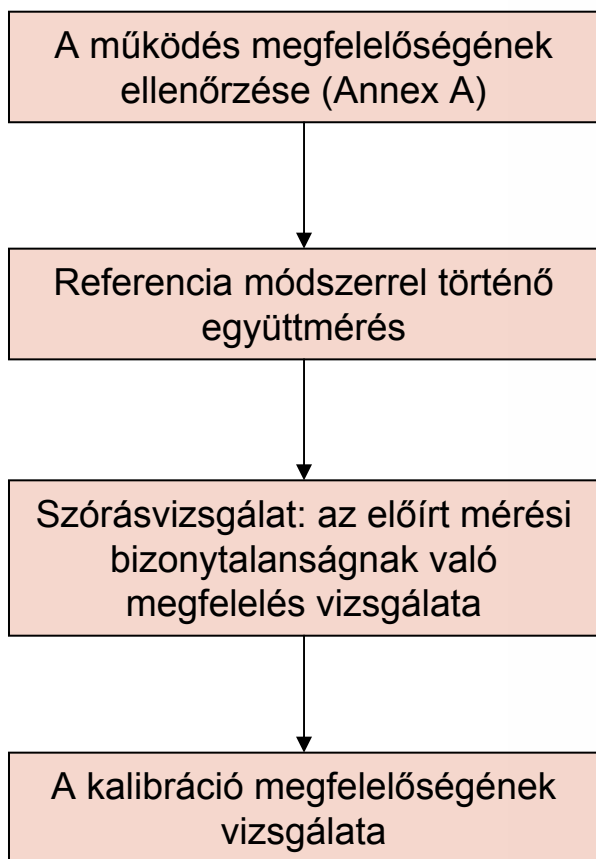
- 3 napos együtmérés.
- Legalább 15 db, legalább 30 perces átlagolási idejű minta.
- Minták egyenletes elosztása a mérési napon belül (8-10 óra lefedése) és a mérési napok között.
- Az üzemviteli paraméterek változtatásával minél szélesebb koncentráció tartomány lefedése.

AST: a CEMs éves összehasonlító vizsgálata

„Egyszerűsített” QAL 2 eljárás

Célja: A működés és az érvényes kalibráció megfelelőségének ellenőrzése.

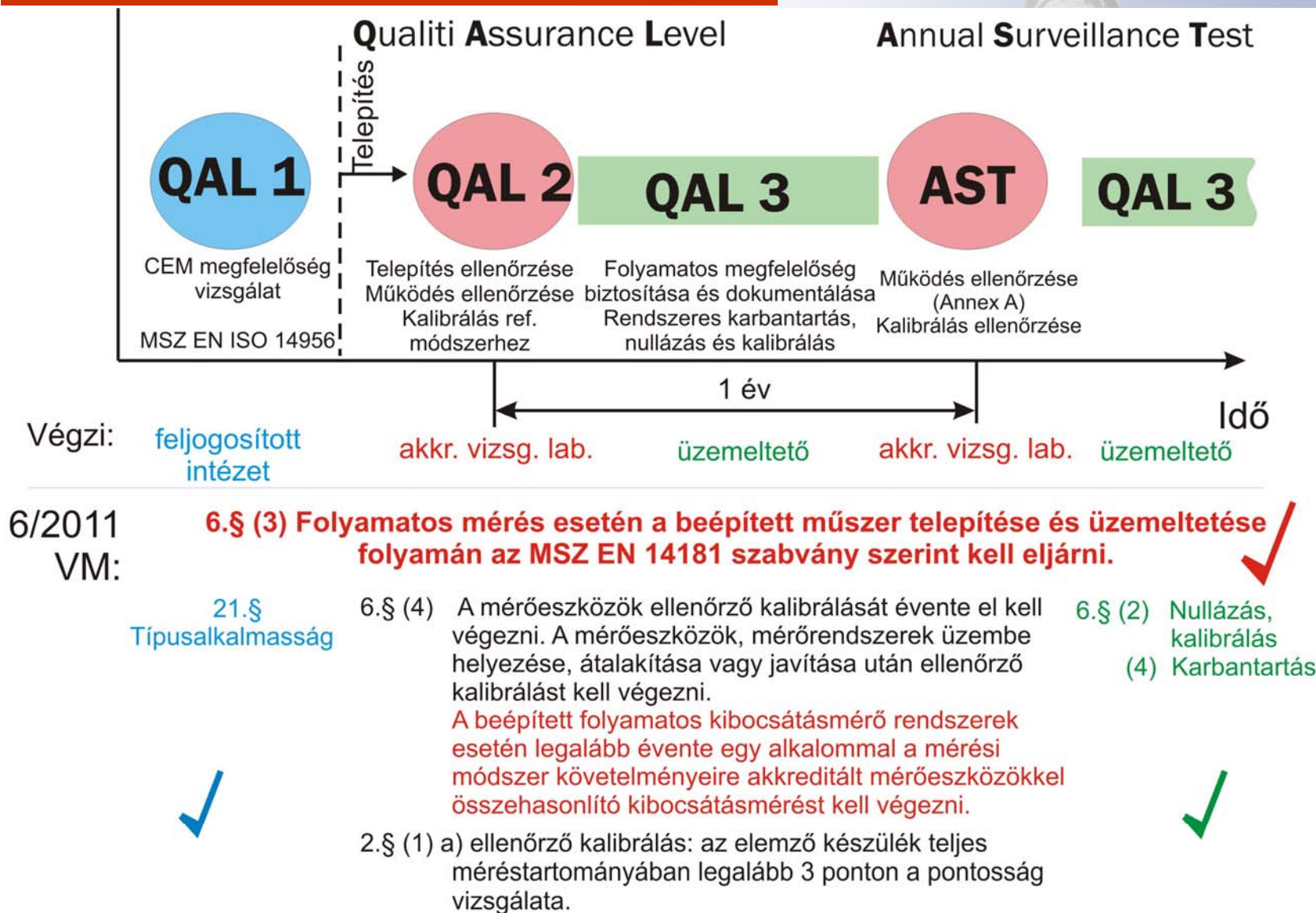
Lépései:

- 1 napos együtmérés.
- Legalább 5 db, legalább 30 perces átlagolási idejű minta.
- Minták egyenletes elosztása a mérési napon belül (8-10 óra lefedése).
- Az üzemviteli paraméterek változtatásával minél szélesebb koncentráció tartomány lefedése.

Nem megfelelés esetén **QAL 2** szerinti induló kalibrálás 6 hónapon belül.

A minőiségbiztosítás jogszabályi háttere

Megszerzett tapasztalatok

Cég	Technológia	QAL 2	AST
Vértesi Erőmű Zrt., Oroszlány	235 MW széntüzelésű erőmű kéntelenítő nyers gáz és tisztított gáz	✓✓	nyers: ✓✓✓✓✓ tisztított: ✓✓✓✓✓✓✓✓
Budapesti Erőmű Zrt., Újpesti Erőmű	110 MW gázturbina BB gőzkazán 100 MW forróvizes kazánok		✓✓✓✓✓✓✓ ✓✓✓✓✓✓✓ ✓✓✓✓✓✓
Budapesti Erőmű Zrt., Kelenföldi Erőmű	93 MW gőzkazán 70 MW forróvizes kazán 136 MW gázturbina		✓✓ ✓✓ ✓✓✓
Budapesti Erőmű Zrt., Kispesti Erőmű	70 MW gázturbina 100 MW forróvizes kazán		✓✓ ✓✓
Csepel II Erőmű	2 db 139 MW gázturbina		✓✓✓✓✓✓✓✓✓
ISD Power Kft., Dunaújváros	3 db erőművi kémény		3 x ✓✓✓✓✓
DDC Kft., Beremendi Cementgyár	2 db klinkerégető kemence (2005-2009) 1 db klinkerégető kemence (2009-től)	✓	2 x ✓✓✓✓ ✓✓✓
DDC Kft., Váci Cementgyár	1 db klinkerégető kemence		✓✓✓✓✓✓✓✓✓✓
Nitrogénművek Zrt. Pétfürdő	HNO ₃ üzemi N ₂ O kibocsátás csökkentés nyers véggáz és tisztított véggáz	✓✓	2 x ✓✓✓
E.ON Erőművek Kft., Gönyői Erőmű	400 MW kombinált ciklusú gázturbina	✓	
Magyar Cukor Zrt., Kaposvári Cukorgyár	3 db kazán közös kéménye (120 MW)	✓	✓
MOL Dunai Finomító, AV -2 Üzem	4 db csökemence közös kéménye	✓	
FKF Zrt. Hulladékhasznosító Mű	4 db kommunális hulladékégető kazán		4 x ✓✓
E.ON Nyíregyházi Erőmű	3 db 47,5 MW GIB gőzkazán közös kéménye	✓	
ISD Dunafer Zrt., Acélmű	2 db konverter vonal	✓✓	
Holcim Hungária Zrt., Lábattani Cementgyár	2 db klinkerégető kemence		2 x ✓✓
Onyx Magyarország Kft., Dorogi Hulladékégető	Ipari és gyógyszergyári hulladékok égetése		✓
Fűzfői Hulladékégető Kft.	Veszélyes hulladékégetés		✓
Összesen:		11 db	110 db

A vizsgált CEM rendszerek

Telepített analizátor	Légszennyező anyag	Mérési módszer	Referencia módszer (SRM)	
<i>Nagyteljesítményű tüzelőberendezések</i>			CO (CO ₂) NO _x SO ₂ O ₂ TOC(C1) Szilárd anyag H ₂ O HCl, HF N ₂ O	ND-IR kemilumineszcencia H ₂ O ₂ (elnyeletés) / IC paramágnesség FID gravimetria gravimetria deszt.víz (elnyeletés) / IC ND-IR
Horiba ENDA-600 sorozat	NO _x , CO, CO ₂ , SO ₂ / O ₂	ND-IR / paramágneses		
ABB (AO2020) Uras14/Uras26	CO, NO _x , SO ₂ / CO ₂	ND-IR		
Magnos 106	O ₂	Paramágneses		
Siemens Ultramat 23	NO _x , CO, SO ₂ / O ₂	ND-IR / paramágneses		
Durag D-R 290	Szilárd anyag	In-situ, optikai		
PCME QAL 181STD	Szilárd anyag	In-situ, optikai		
Novatech Control, cirkónia nedves O ₂ mérő szonda	H ₂ O	Száraz és nedves O ₂ konc. mérésből számítva		
<i>Hulladékégetők, Cementgyári alkalmazások</i>			Szilárd anyag H ₂ O	gravimetria
ABB Advance Cemas FTIR-NT	NO _x , CO, CO ₂ , SO ₂ , HCl, HF, H ₂ O, NH ₃	FT-IR		
ABB MULTI-FID 14 / RGM 11	TOC(C1) / O ₂	FID / ZrO ₂ érzékelő		
Durag D-R 300-40	Szilárd anyag	In-situ, optikai		
<i>Egyéb rendszerek</i>			H ₂ O HCl, HF N ₂ O	gravimetria deszt.víz (elnyeletés) / IC ND-IR
Horiba VA-3001	N ₂ O	ND-IR		
Opsis AR602 / AR650	NO _x , SO ₂ / CO, CO ₂ , HCl, HF, H ₂ O	In-situ, UV / in-situ, FT-IR		
Opsis AR600 / AR602	CO, HCl, HF / NO _x , SO ₂ , H ₂ O	In-situ, UV		
Bernath Atomic / M&A Anal. Tech . Thermo FID	TOC(C1)	FID		
Oxitron	O ₂	ZrO ₂ érzékelő		
Oldham	Szilárd anyag	In-situ, lézer fényszórás		
Environnement MIR-900	NO _x , CO, SO ₂ , CO ₂ , HCl, HF	IR-GFC		
Environnement MIR-O2	O ₂	Paramágneses		
PCME DT990	Szilárd anyag	Elektrodinamikus		

Segédlet az EN 14181 szabvány alkalmazásához

Environment Agency, Anglia

Technical Guidance Note M20

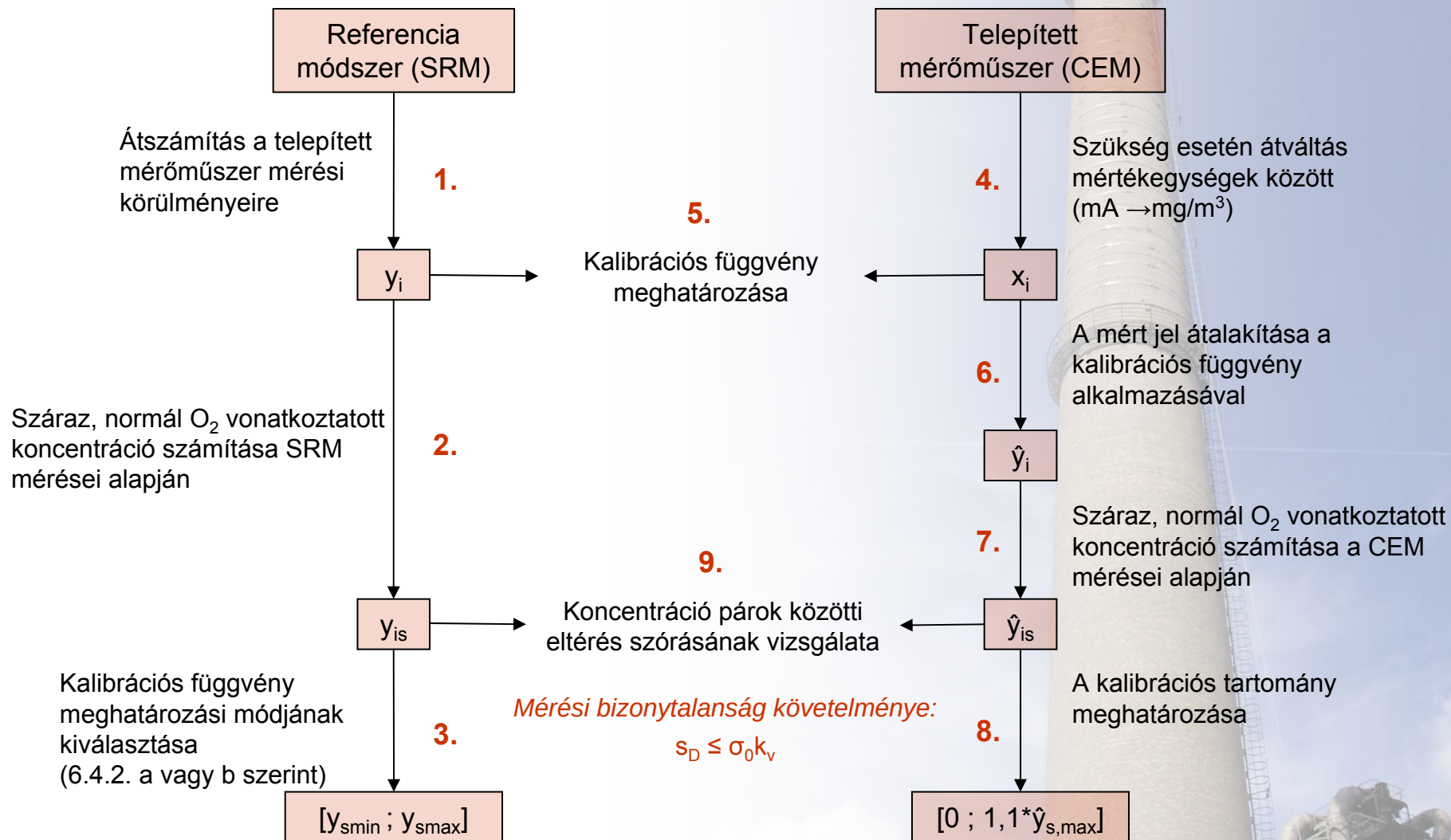
Quality assurance of continuous emission monitoring systems -application of EN 14181 and EN 13284-2

Version 2.4.
DRAFT August 2011.

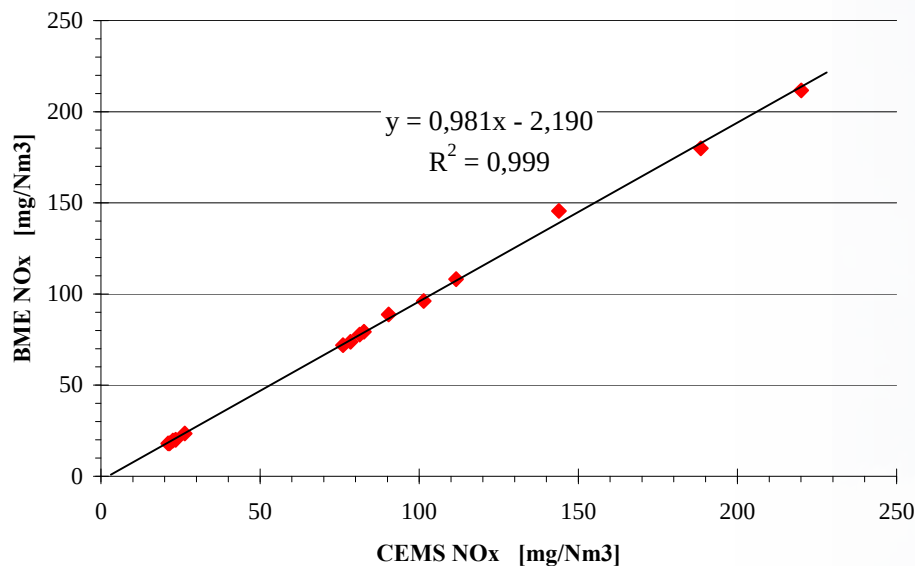
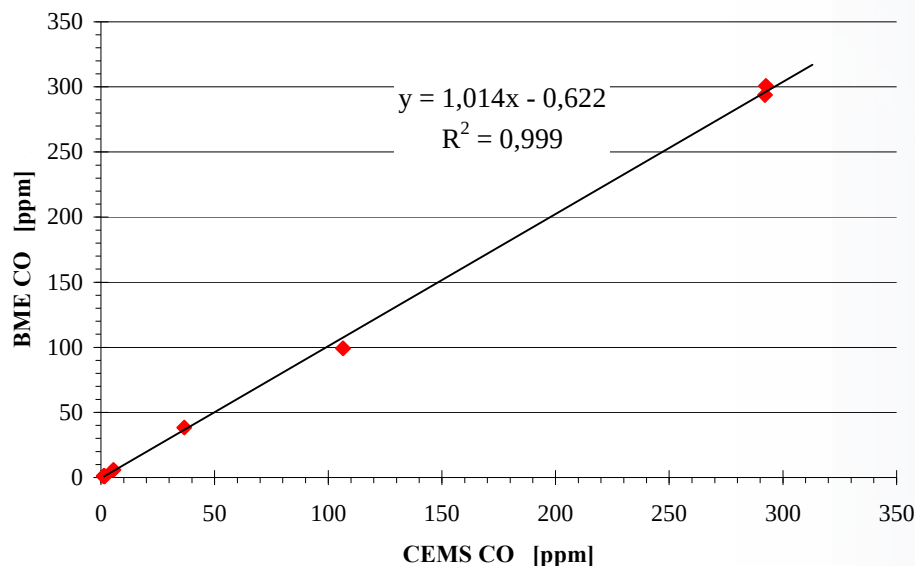
Útmutatót ad a minőségbiztosítási szintek végrehajtásához,
választ ad a szabvány által felmerült nyitott kérdések megoldására.

A végleges anyag a www.s-t-a.org honlapon a *UK Regulation/Method Implementation Documents* útvonalon lesz elérhető.

QAL 2: a CEMs kalibrálása

Szükséges-e új regresszió?

CEMs CO: ND-IR (ref. módszer)
CEMS NOx: ND-IR, NO₂ konverterrel

Angol alkalmazás:

Új regresszió alkalmazása előtt az alap kalibráció vizsgálata a megengedett mérési bizonytalanság szempontjából.

Mérési bizonytalanság vizsgálata:

	CO	NO _x
S _D	6,15	1,91
Követelmény (σ ₀ k _v)	14,9	15,7
Értékelés	A követelmény teljesül.	

Amennyiben a CEMS és az SRM közötti eltérés a megengedett mérési bizonytalanságon belül van az alap kalibráción nem kell változtatni!

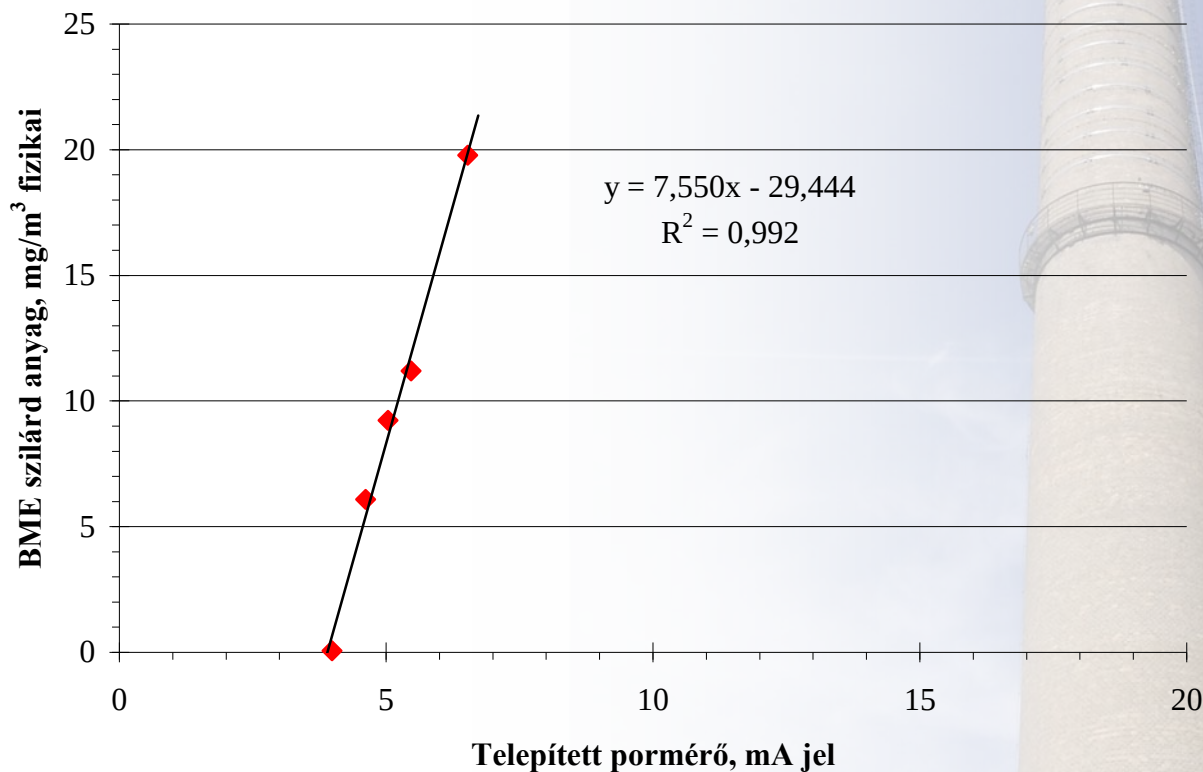
CEMS mérése nem igazítható SRM méréshez!

Regressziós egyenes illesztése

$$SRM_{\max} - SRM_{\min} > \text{Határérték } 15\ %-a$$

Regressziós egyenes illesztése a legkisebb négyzetek módszerével
(MSZ EN 14181 6.4.2. a pont)

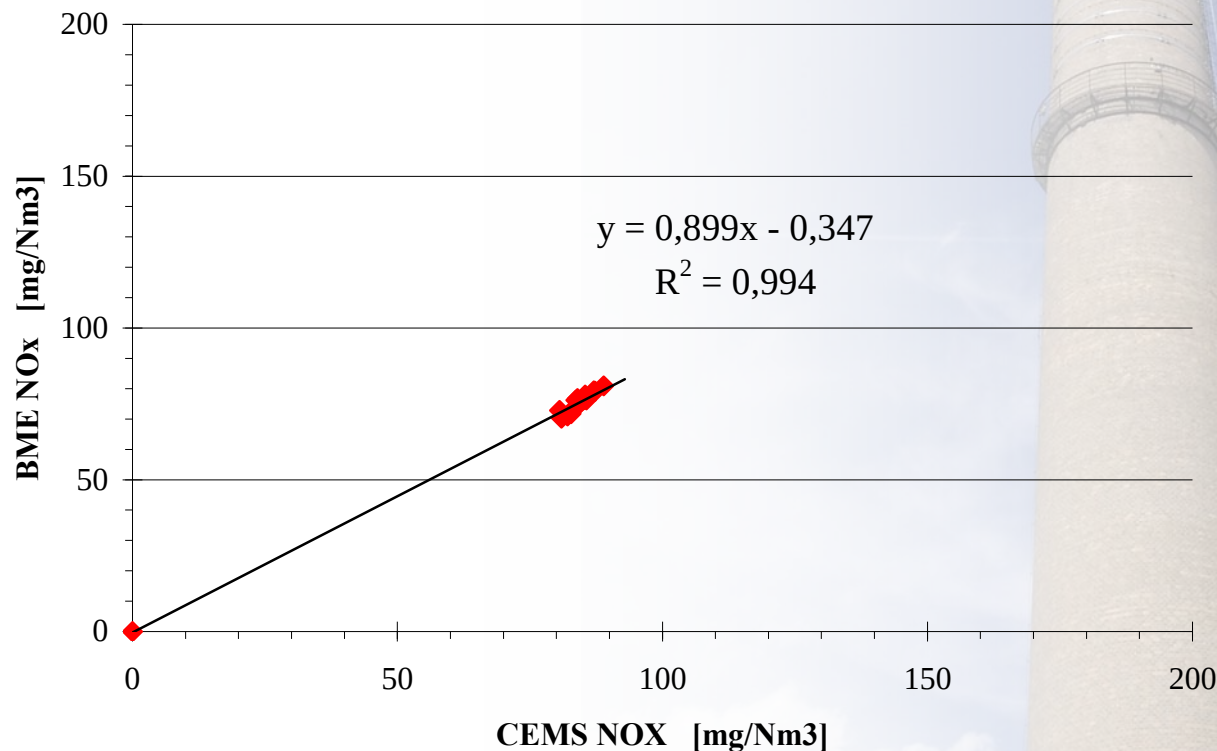
Törekedni kell a nulla közeli koncentráció tartomány lefedésére, különben a regresszió nullpont eltolódáshoz vezethet.

Szűk koncentráció tartomány lefedése

$$SRM_{\max} - SRM_{\min} \leq \text{Határérték } 15\ %-a$$

CEMS nulla jele nulla gáz segítségével ellenőrizhető, a mért érték számításba vehető a regressziós egyenes illesztésekor.

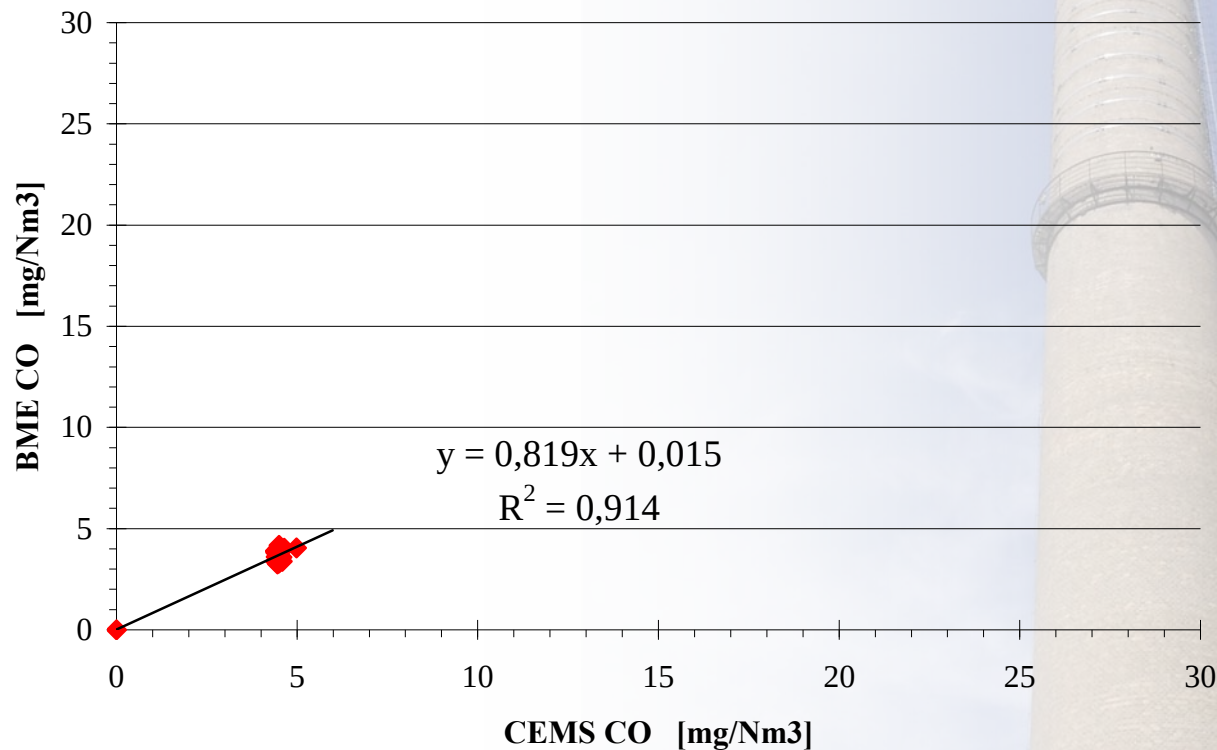

Alacsony maximális kibocsátás

$$\text{SRM}_{\max} \leq \text{Hat.ért. 95 \%-os konf. intervaluma}$$

A regresszió csak $R^2 > 0,9$ esetén fogadható el

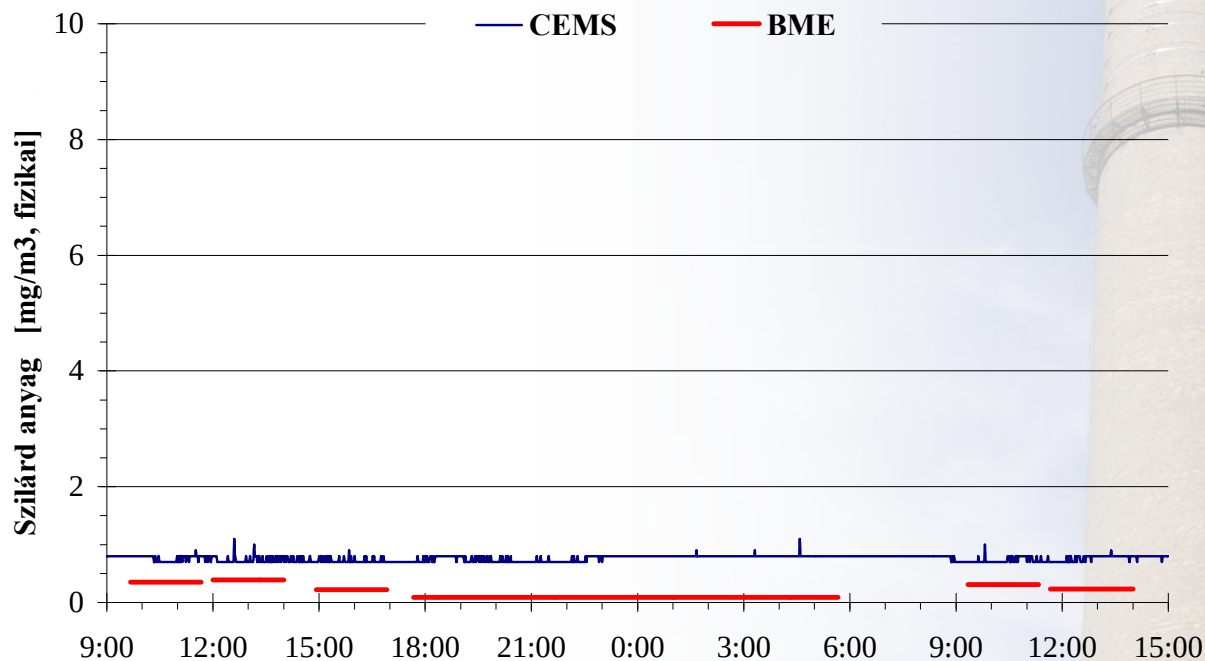
Gázok esetén a kalibráló gázzal történő legalább 5 pontos (közte a nulla) linearitás vizsgálat (MSZ EN 14181 A melléklet) helyettesítheti a QAL 2 regressziót.

Pormérő kalibrálása alacsony koncentrációknál

MSZ EN 13284-2:2005 Útmutató telepített pormérők QAL 2 kalibrálásához és AST vizsgálatához

- A mintavételek tervezésekor előzetes tájékozódás a technológiáról, a várható kibocsátásokról.
- Ha a kibocsátás < határérték 30 %-a, a mintavételek száma csökkenthető.
  - QAL 2: 15 db minta → 5 db minta   AST: 5 db minta → 3 db minta
  - A teljes mintavételi idő nem lehet rövidebb 7,5 óránál.

Üzemviteli paraméterek módosításával szignifikáns koncentráció változás nem érhető el

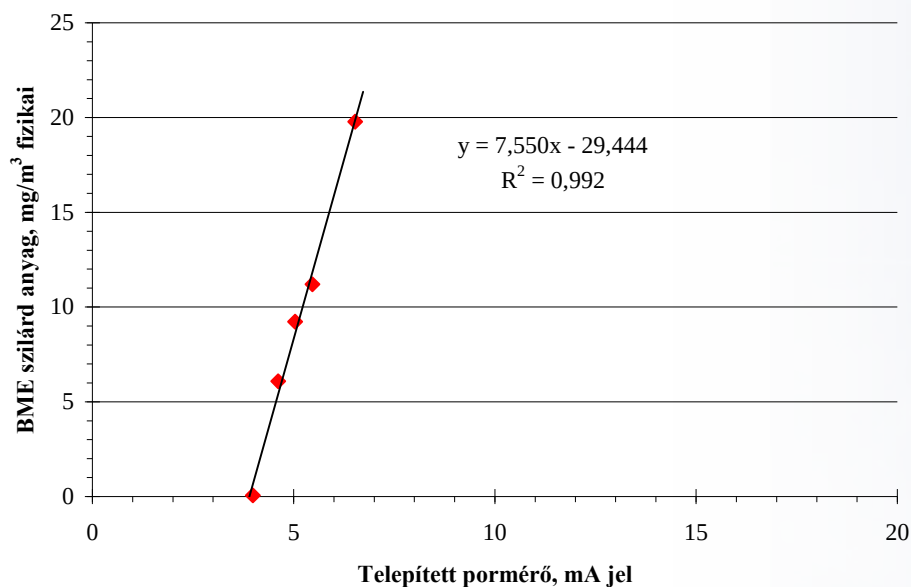
- SRM mérések alapján a pormérő alap kalibrációja nem módosítható.
- SRM mérések az alacsony kibocsátás igazolását szolgálják.
- A telepített pormérő célja a szignifikáns koncentráció változás jelzése.

A kalibráció érvényességi tartománya

$$0 \leq \hat{y}_s \leq 1,1 * \hat{y}_{smax}$$

$\hat{y}_{smax}$: a QAL 2 folyamat során mért maximális koncentráció a QAL 2 eljárásban illesztett regressziós egyenes alkalmazása mellett.

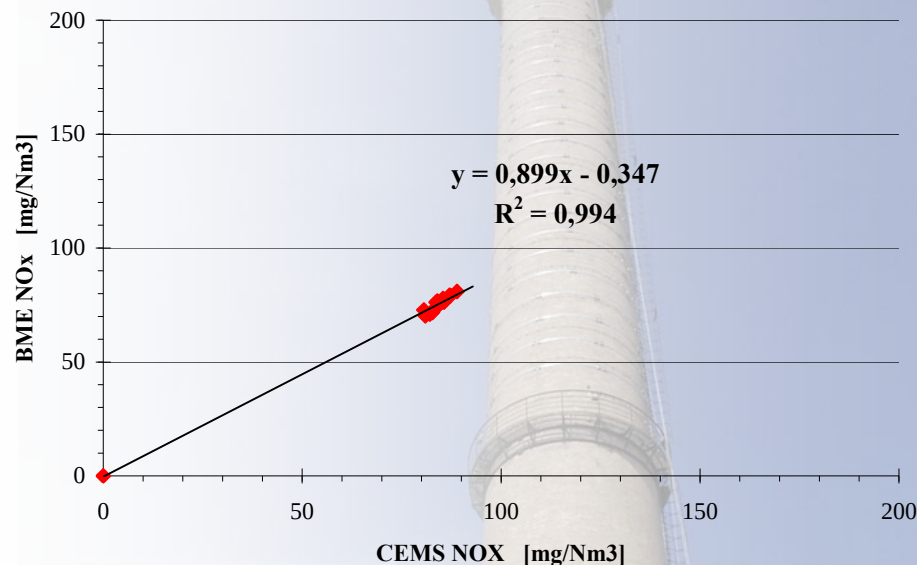
$$0 \leq \hat{y}_s \leq 22,5 \text{ mg/Nm}^3 \text{ (száraz, 10 \% O}_2\text{-re)}$$

Határérték: 30 mg/Nm³

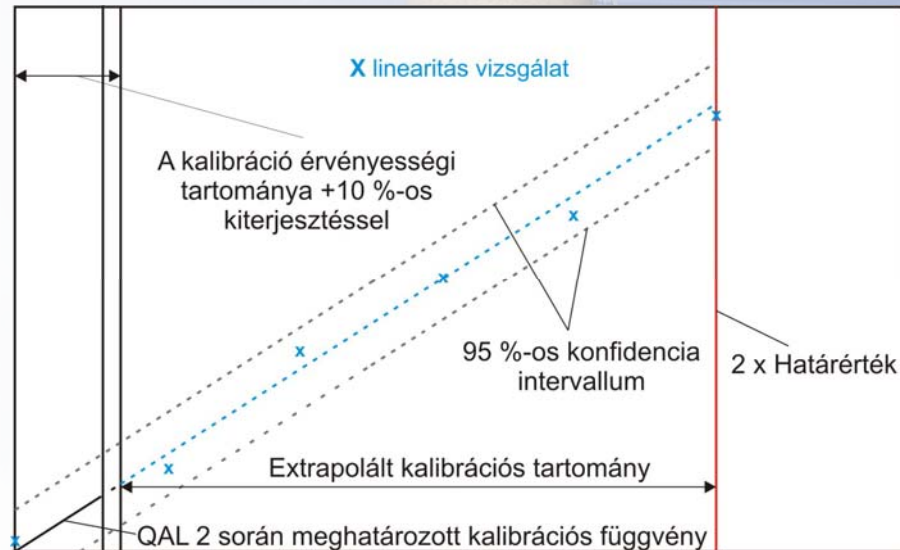
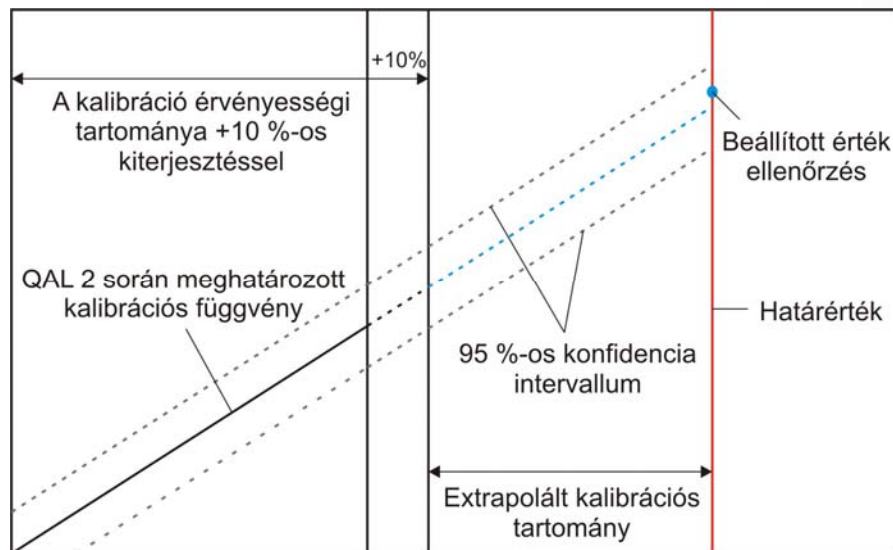
A kalibráció érvényességi tartománya

$$0 \leq \hat{y}_s \leq 187 \text{ mg/Nm}^3 \text{ (száraz, 3 \% O}_2\text{-re)}$$

Határérték: 345 mg/Nm³

Angol alkalmazás:

Oxigén és nedvességtartalom

- A jogszabályi előírás nem fogalmaz meg követelményt az oxigén és nedvességtartalom mérések mérési bizonytalanságára vonatkozóan.
- Szórásvizsgálat: **száraz**, normál **O₂ vonatkoztatott** koncentráció párokkal.
- A szórásvizsgálat nem megfeleléseit eredményezheti a CEMs hibás O₂ és/vagy nedvességtartalom mérése.

QAL 2 eljárás része az O₂ és a H₂O mérő ellenőrzése!

Angol alkalmazás:

	O ₂	H ₂ O
Követelmény (95 % konfidencia intervallum)	10 %	30 %
„Határérték”	21 tf%	30 tf%

Amennyiben a szórásvizsgálat nem megfeleléseit a CEMs hibás O₂ és/vagy H₂O mérése okozza, a CEMs adatainak korrekciója elvégezhető az SRM O₂ és/vagy H₂O mérése alapján.

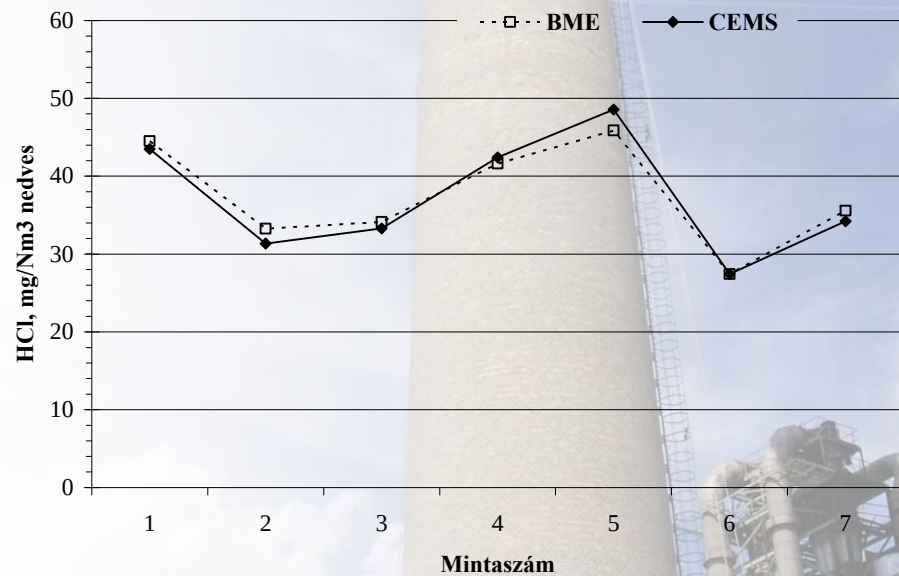
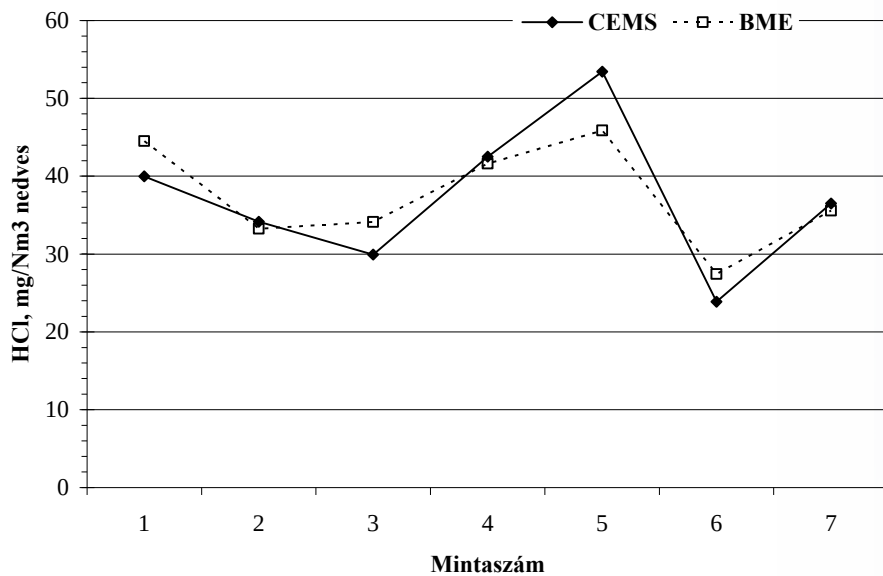
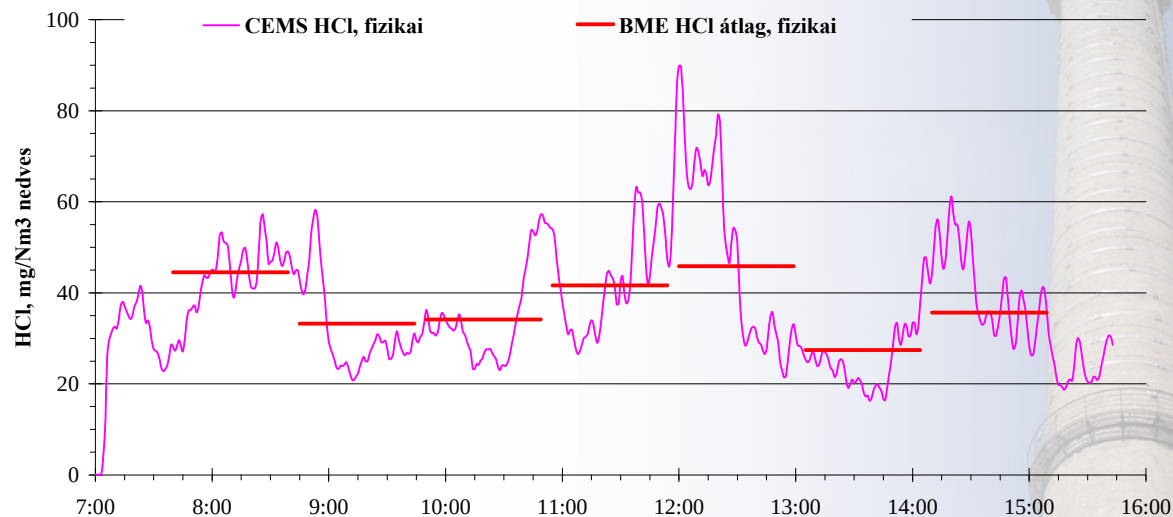
Gyakran előforduló hibák

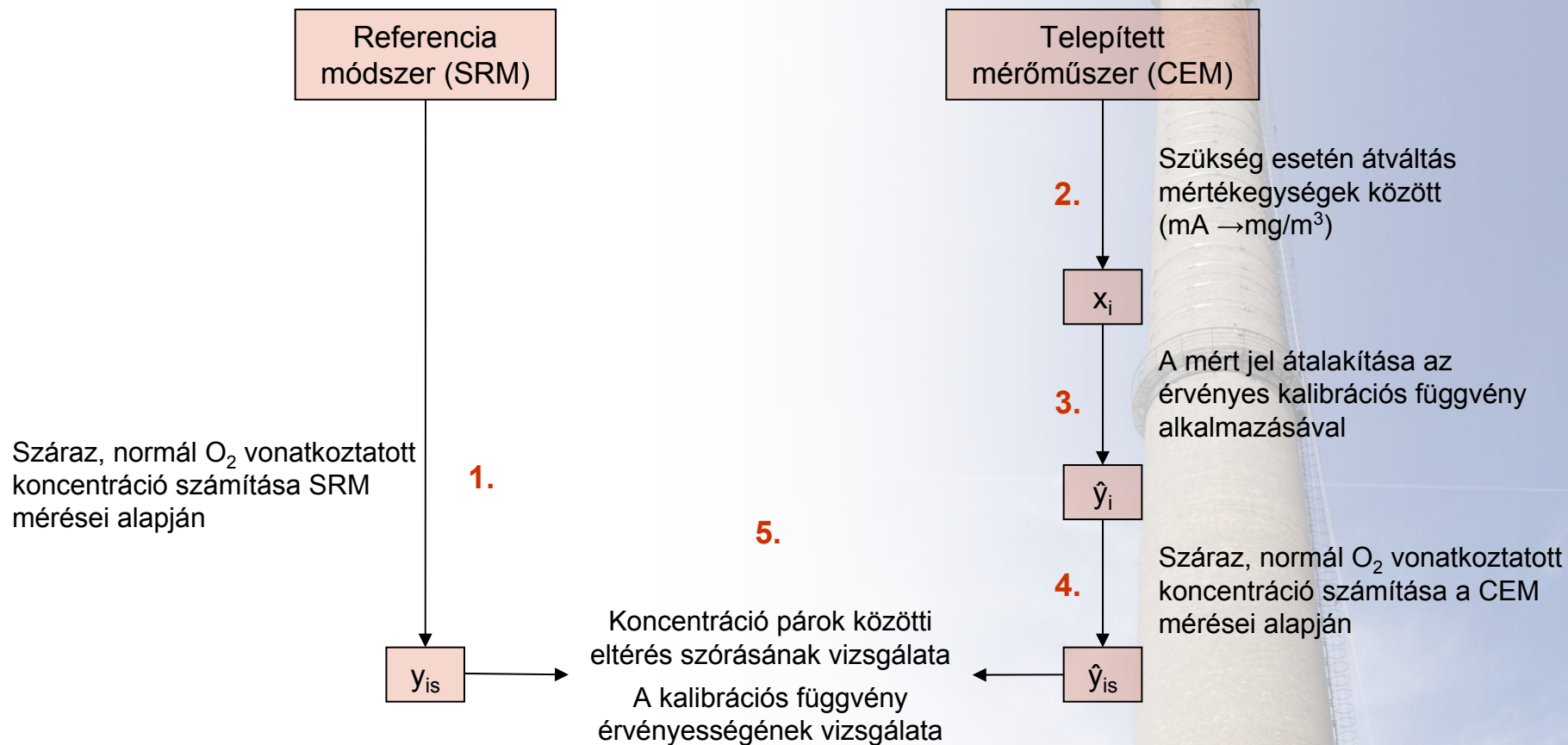
- A QAL 2 eljárás célja nemcsak a telepített analizátorok regressziójának vizsgálata, magába foglalja az **adatgyűjtő és adatfeldolgozó rendszer ellenőrzését** is.
- A nyers **jelek átalakítási** lépéseinek **nyomon követése** (mA jel → nedves konc. → száraz konc. → O₂ vonatkoztatott konc. számítása).
- Mérés során az analizátor kijelzőjéről leolvasott értékek összevetése az adatgyűjtő rendszerben tárolt nyers adatokkal.
  - A mérőkészülékekről érkező **csatornák megfelelő definiálása** az adatgyűjtő rendszerben: a mért jelek felcserélése.
  - **Mérési tartományok** megfelelő **definiálása** az adatgyűjtő rendszerben: nem a méréstartománynak megfelelő regressziós egyenes alkalmazása.
- Időeltolódás, méréshatár túllépés.
  - SRM folyamatos adatrögzítése esetén a mért 1 perces átlagok összerajzolása CEMs 1 perces átlagaival → időeltolódás korrekciója.
  - Szakaszos SRM mintavételek során a CEMs mérésének nyomon követése a mintavételek időtartama alatt.

Időegyeztetés jelentősége

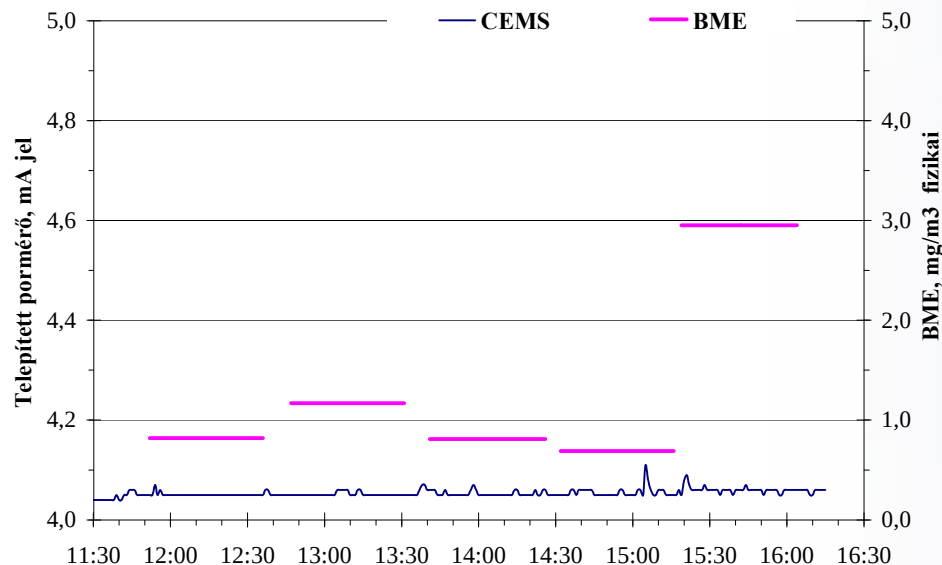
Éves összehasonlító vizsgálatok (AST)

Mérési bizonytalanság követelménye: $s_D \leq 1,5 \sigma_0 k_v$

A kalibrációra vonatkozó követelmény: $|\overline{D}| \leq t_{0,95}(N-1) \frac{s_D}{\sqrt{N}} + \sigma_0$

Kalibráció látszólagos megfelelése

Mintavétel	Szilárd anyag, mg/Nm ³ , 6 % O ₂ -re	
	CEMS	BME
1	0,2	2,7
2	0,2	3,8
3	0,2	2,7
4	0,2	2,6
5	0,3	14,5
Átlag	0,2	5,2
Határérték	50 mg/Nm ³	
Követelmény	30 %	

Szórásvizsgálat	
sD	5,18
Elfogadhatósági kritérium	10,5
Értékelés	Megfelelő

Kalibráció	
$\bar{D}$	5,01
Elfogadhatósági kritérium	12,6
Értékelés	Megfelelő

A határértékhez képest alacsony koncentrációknál a megengedett magasabb mérési bizonytalanság elfedheti az analizátor nem megfelelő működését.

Összefoglalás

- A QAL 2 eljárás során az SRM módszerrel történő együtmérés célja nemcsak egy új regressziós összefüggés meghatározása, hanem annak igazolása, hogy
  - a mérőrendszer (mintavétel – elemzés – adatfeldolgozás) megfelelően működik,
  - a mérőrendszer által mért értékek bizonytalansága a telepítést követően is megfelel az előírt bizonytalansági kritériumnak.
- Új regresszió felvétele előtt az alap kalibráció megfelelőségének ellenőrzése. A megengedett mérési bizonytalanságon belüli eltérés esetén a CEMs mérése nem igazítható SRM méréséhez.
- A mintavételek tervezésekor előzetes tájékozódás a technológiáról, a várható kibocsátásokról.
- A CEMs rendszer adatainak nyomon követése a mintavételek során.

BUDAPESTI MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM SZERVETLEN ÉS ANALITIKAI KÉMIA TANSZÉK

1111 Budapest, Szent Gellért tér 4.

LEVEGŐSZENNYEZÉS VIZSGÁLÓLABORATÓRIUM

a NAT által NAT-1-0972/2008 számon akkreditált vizsgálólaboratórium

Köszönöm a figyelmet!

Kmetz Ildikó
önálló mérnök

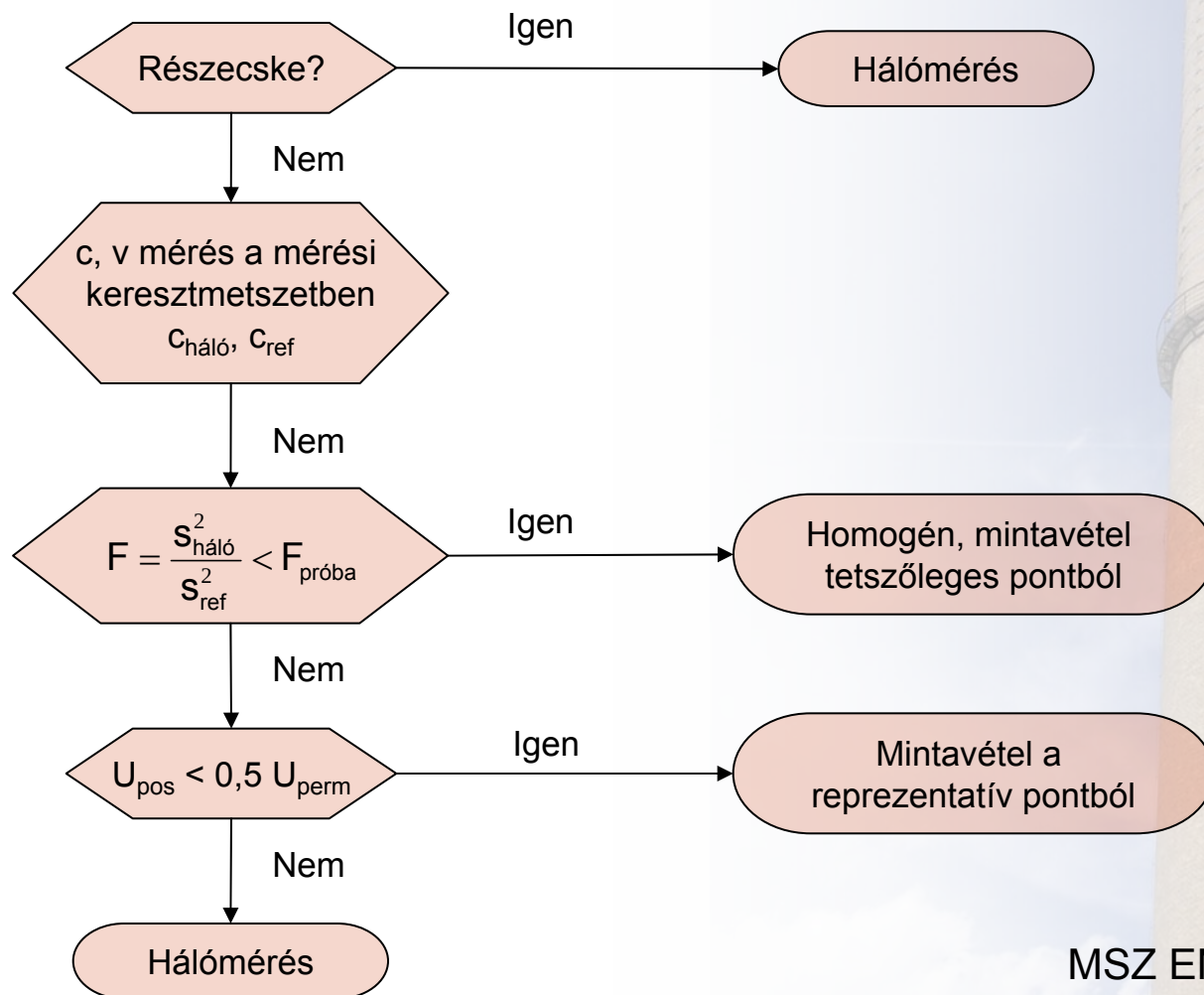
E-mail: kmetz@mail.bme.hu
Tel: 06-30-685-9645

Dr. Kőmíves József
egyetemi docens, laboratórium vezető
E-mail: komives@mail.bme.hu
Tel: 06-30-257-5156

<http://www.airmon.hu>

Homogenitás vizsgálat

SRM mintavételi pont kijelölése, CEMs reprezentatív mintavételének ellenőrzése.

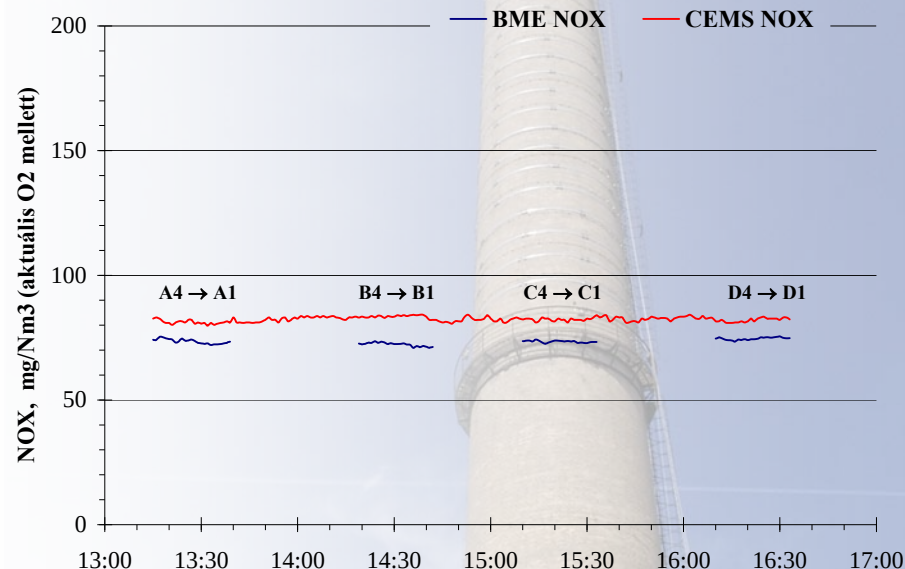

MSZ EN 15259:2008

A statisztikai értékelés korlátai

Stabil, egyenletes kibocsátás

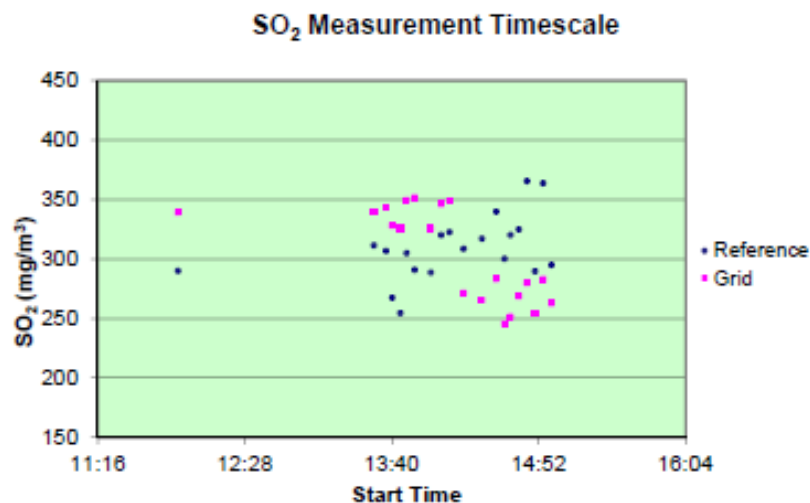
Mintavételi pont	Nitrogén-oxidok		
	C _{háló} , mg/Nm ³	C _{ref} , mg/Nm ³	C _{háló} /C _{ref} , %
A4	74,2	81,9	0,91
A3	74,3	82,1	0,90
A2	72,1	81,9	0,88
A1	73,3	81,1	0,90
B4	73,6	83,1	0,89
B3	72,4	83,4	0,87
B2	70,9	84,2	0,84
B1	71,3	83,1	0,86
C4	73,9	81,6	0,91
C3	73,7	82,6	0,89
C2	72,9	82,1	0,89
C1	73,3	81,9	0,89
D4	73,9	81,6	0,91
D3	74,3	82,6	0,90
D2	75,0	82,6	0,91
D1	74,8	82,6	0,91
Átlag	73,4	82,4	0,89
Szórás (s)	1,18	0,79	
F-faktor (s _{háló} /s _{ref}) ²	2,25		
F _{N-1;0,95}	2,40		

Közel azonos, alacsony $s_{\text{háló}}$ és s_{ref} értékek,
a statisztikai értékelés látszólagos inhomogenitást
eredményezhet.

A statisztikai értékelés korlátai

Kibocsátás jelentős időbeli és térbeli ingadozása

Measurement (mg/m ³)		
point	grid	ref
average	303.49	309.34
SD	39.25	27.48

F faktor: 2,04

Homogenitás elfogadhatósági kritériuma: 2,17

Közel azonos, magas $s_{\text{háló}}$ és s_{ref} értékek, a statisztikai értékelés látszólagos homogenitást eredményez.